

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДВНЗ «ДОНБАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ» (Слов'янськ-Дніпро, Україна)

ІНСТИТУТ ЛИТОВСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ І ФОЛЬКЛОРУ (Вільнюс, Литва)

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ХАРКІВСЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ» ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ (Харків, Україна)

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО (Мелітополь-Запоріжжя, Україна)

ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «ЕДКЕМП УКРАЇНА» (Харків, Україна)

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

edcamp
UKRAINE

СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНА КУЛЬТУРА УЧАСНИКІВ І УЧАСНИЦЬ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

ЗБІРНИК ТЕЗ

Міжнародної
науково-практичної
конференції

4 червня 2025

Слов'янськ-Дніпро

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ДОНБАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
(Слов'янськ-Дніпро, Україна)
ІНСТИТУТ ЛИТОВСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ І ФОЛЬКЛОРУ (Вільнюс, Литва)
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ХАРКІВСЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА
АКАДЕМІЯ» ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ (Харків, Україна)
МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО (Мелітополь-Запоріжжя, Україна)
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «ЕДКЕМП УКРАЇНА» (Харків, Україна)

ЗБІРНИК ТЕЗ

Міжнародної науково-практичної конференції
«СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНА КУЛЬТУРА УЧАСНИКІВ І УЧАСНИЦЬ
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ»

4 червня 2025 року

Слов'янськ–Дніпро
2025

УДК 37.015.31:316.61:159.942

С70

Соціально-емоційна культура учасників і учасниць освітнього процесу : збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції (4 червня 2025 р.) / за заг. ред. Т. Євтухової. — Слов'янськ–Дніпро : ДВНЗ «ДДПУ». 2025. — 137 с.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

- Катерина ЮР'ЄВА** – докторка педагогічних наук, професорка, професорка кафедри музичного мистецтва, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
- Владислав ДИЧКО** – доктор біологічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, завідувач кафедри фізичної терапії, фізичного виховання, спорту та біології, ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

- Тетяна ЄВТУХОВА** – завідувачка кафедри природничих та мистецьких дисциплін, кандидатка педагогічних наук, доцентка, ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
- Галина ПШЕНІЧКІНА** – докторка гуманітарних наук (етнологія), старша наукова співробітниця Відділу фольклорного архіву Інституту литовської літератури і фольклору, доцентка Дніпровської академії музики
- Вікторія ГРИНЬКО** – докторка педагогічних наук, професорка кафедри природничих та мистецьких дисциплін ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
- Ольга РАСКАЗОВА** – керівниця Лабораторії соціально-емоційного навчання ГО «ЕдКемп Україна», докторка педагогічних наук, професорка кафедри соціальної роботи Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради
- Маргарита ВОРОВКА** – докторка педагогічних наук, професорка кафедри освітології та педагогіки мистецтва Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

Подані у збірнику матеріали виступів учасників і учасниць Міжнародної науково-практичної конференції «Соціально-емоційна культура учасників і учасниць освітнього процесу», яка відбулася 4 червня 2025 року в онлайн-форматі, висвітлюють концептуальні засади розробки програм та інструментів соціально-емоційного навчання і його інтеграцію в освітні програми закладів освіти України; розкривають мистецтво як ресурс психосоціального благополуччя дітей і педагогів.

Призначено для науковців/-иць, науково-педагогічних, педагогічних працівників/-иць, здобувачів/-ок вищої освіти, працівників/-иць соціальної та мистецької галузей.

За достовірність інформації, цитат, посилань на літературні джерела та вживання власних імен відповідальні автори публікацій.

Рекомендовано Вченою радою Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»
Протокол № 10 від «30» червня 2025 р.

© Кафедра природничих та мистецьких дисциплін, 2025
© ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», 2025

Зеленюк Альона, Жейнова Світлана. Гендерне виховання дітей дошкільного віку засобами сюжетно-рольових ігор.....	54
Каишляков Олександр. Програмний формат «місток»: досвід реалізації проекту «Підтримка дітей та молоді через соціально-емоційну освітню діяльність.....	56
Куницька Анастасія, Жейнова Світлана. Роль гри у трудовому вихованні дітей дошкільного віку.....	58
Лавка Анасія, Барда Світлана. Роль сім'ї та школи у формуванні соціально-емоційних навичок в учнів молодшого шкільного віку.....	60
Левіт Дмитро. Музично-сценічні практики у закладах вищої освіти: розвиток soft skills через проектну діяльність.....	62
Петренко Аліна. Формування психологічної стійкості у дітей через інтеграцію мистецтва в освітній процес.....	64
Печенева Вікторія, Пучков Ігор. Креативна математика і розвиток емоційного інтелекту молодших школярів.....	67
Пістряк Світлана. Тренінгові вправи як ефективний засіб розвитку емоційного інтелекту учнів молодшої школи.....	69
Пристинський Володимир, Пристинська Тетяна. Формування соціально-емоційних навичок у процесі фізичного виховання учнівської молоді.....	71
Хващевська Ольга. Інтеграція соціально-емоційного навчання в читацьку діяльність здобувачів початкової освіти.....	74
Ябурова Ганна. Використання візуальних матеріалів як інструменту соціально-емоційного навчання на уроках англійської мови в початковій школі.....	78

Напрямок 3. Мистецтво як ресурс психосоціального благополуччя дітей і педагогів

Гранат Анастасія. Мистецтво як мова любові і патріотизму до батьківщини.....	82
Гусак Наталія. Мистецтво як інструмент подолання стресу в шкільному середовищі.....	84
Євтухова Тетяна, Осипова Наталія. Творчість як ресурс психосоціальної підтримки українок-вимушених переселенок: досвід участі у фольклорному колективі в Литві.....	86
Ланіна Тетяна. Пісня як дзеркало внутрішнього стану: вокальна діагностика емоційної сфери.....	89
Левіт Дмитро. Артрежисуря шкільного свята: між естетикою, терапією і педагогікою.....	91
Молчанова Карина, Лупаренко Світлана. Інтеграція музикотерапії в освітній процес.....	94
Переверзєва Олена. Музичне мистецтво у структурі здоров'язберігаючих технологій в освітньому процесі.....	96
Пишнічкіна Галина. Український фольклор у Литві: співочі практики вимушених емігрантів та етнічних литовців.....	100
Федоренко Ольга. Емоційна культура викладача як запорука творчої та продуктивної атмосфери на уроках вокалу.....	103
Філіппова Олена, Зубченко Олександр. Ютуб як чинник первинної соціалізації дітей старшого шкільного віку.....	106
Чугай Сергій. Терапевтичний потенціал музики як ресурс соціально-емоційного благополуччя здобувачів освіти.....	108
Юр'єва Катерина, Соколова Алла. Ранковий спів як інструмент соціально-емоційного навчання: досвід данської школи.....	111

відновленню, соціальній адаптації та розвитку особистісної стійкості. Творча діяльність стає не лише простором для самовираження, а й платформою для побудови нових зв'язків, що, беззаперечно, допомагає переселенцям і знайти себе в новому середовищі, і сприяє зміцненню віри в себе, у найкраще для своєї родини і для України.

Література

1. Butų nuoma sutelkta į privačių asmenų rankas: ukrainiečiams nuomoti nori vis mažiau. LRT RADIO Iaida Ryto garsai, LRT.lt. 2024.12.14. URL: <https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/2436485/butu-nuoma-sutelkta-i-privaciu-asmenu-rankas-ukrainieciams-nuomoti-nori-vis-maziau> (дата звернення: 29.04.2025).
2. Вознесенська О. Л. Арт-терапія як засіб психосоціального відновлення особистості. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки* : [Зб. наук. праць] / Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2015. К. : КНУ імені Тараса Шевченка. № 3 (29). С. 40–47.
3. Вознесенська О. Л., Сидоркіна М. Ю. Арт-терапія у подоланні психічної травми: Практичний посібник / Олена Вознесенська, Марина Сидоркіна. К. : Золоті ворота, 2015. 148 с.
4. Кількість українських біженців у Європі продовжує зростати: в яких країнах найбільше. URL: <https://texty.org.ua/fragments/115135/kilkist-ukrayinskyh-bizhenciv-u-yevropi-prodovzhuye-zrostaty-v-yakyh-krayinah-najbilshe/> (дата звернення: 29.04.2025).
5. Нерубаська А. О., Шепелева В. С. Вплив музикотерапії на психологічний стан людини. *Соціальна психологія. Юридична психологія*. Випуск 47. 2023. С. 200–203. URL: <http://habitus.od.ua/journals/2023/47-2023/35.pdf> (дата звернення: 29.04.2025).

ПІСНЯ ЯК ДЗЕРКАЛО ВНУТРІШНЬОГО СТАНУ: ВОКАЛЬНА ДІАГНОСТИКА ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ

*Тетяна ЛАНІНА, старша викладачка
кафедри академічного та естрадного вокалу
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка, Україна*

У контексті сучасних викликів, що стоять перед українською освітою, особливо зростає потреба в інструментах м'якого впливу на психоемоційний стан дитини, здатних не лише фіксувати психологічні зміни, а й сприяти адаптації, стабілізації, саморозумінню. Серед них особливе місце посідає пісня як форма художнього самовираження й комунікації. Сьогодні інтерес до співу зумовлений як загальною популярністю означеного виду діяльності, так і його музично терапевтичними можливостями, які останнім часом частково задовольняють потребу населення нашої країни, і, в першу чергу, дітей, у психологічному розвантаженні, пошуку шляхів для виходу зі стресових ситуацій [1]. Пісенне виконання – процес глибоко інтимний і водночас соціальний: у ньому переплітаються внутрішні стани, вербальні й невербальні імпульси, інтонації, тембри, дихання, мікродинаміка рухів і голосових реакцій.

Пісня здатна віддзеркалювати не лише настрій, а й глибші шари емоційного досвіду: страхи, блоки, внутрішні конфлікти. Власне, навіть сам факт відмови від співу, уникнення окремих пісень, розгубленість у момент виконання або, навпаки, гіперактивне прагнення демонстративності, часто мають не лише технічну,

а й психоемоційну природу. Чуйний до вокальної поведінки учня викладач може побачити в голосі ті сигнали, які залишаються недоступними у звичайному мовленні.

Вокальна поведінка може розглядатися як комплексний показник внутрішнього стану людини, голос – індикатором емоційної регуляції, психічної напруги, соматичного самопочуття. Нестійкий тембр, тремтіння голосу, неглибоке дихання, надмірна форсованість чи уникнення високих нот можуть бути непрямими проявами тривоги, внутрішньої скутості, пригніченості або компенсаторної гіперактивності. Таким чином, вокальна інтерпретація пісні здатна відображати не лише музикальні здібності, а й емоційно-психологічні особливості співака.

Методика аналізу вокальної поведінки спирається на комплексну оцінку виконавських проявів:

- темброві особливості (тремтіння, глухість, надмірна яскравість);
- інтонаційна стійкість або нестійкість;
- емоційна залученість до змісту твору (виразність артикуляції, паузування, контакт з аудиторією);
- поведінкові реакції під час підготовки або виконання пісні (збудження, сором'язливість, гіперкорекція тощо).

Цей підхід особливо ефективний у роботі з підлітками, для яких голос часто стає каналом неусвідомленого емоційного вивільнення. Важливою умовою є довірлива атмосфера: дитина має бути впевненою, що її вокальність оцінюється не за естетичним ідеалом, а як форма щирого вираження. У цьому сенсі педагог виступає не як критик, а як співслухач, той, хто допомагає «перекласти» внутрішній стан у спів.

Особливої уваги потребують діти середнього та старшого шкільного віку, у яких відбуваються складні процеси формування ідентичності, емоційної саморегуляції та соціального самоствердження. Саме в цьому віці голосові зміни, притаманні підлітковому періоду, часто супроводжуються тривогою, страхом публічності, гіперчутливістю до критики. Це створює додатковий тиск під час занять вокалом. Методика вокальної діагностики дозволяє розглядати ці особливості не як «виконавчі труднощі», а як природні маркери емоційного становлення, що потребують уважного педагогічного супроводу.

З іншого боку, саме через пісню підліток отримує можливість ніби говорити про себе без прямих зізнань. У пісенному виконанні він може проявити власні почуття, які інакше не зумів би виразити словами. Завдання викладача не відмахнутись від вибору пісні як невідповідного, а спробувати зрозуміти, чому саме ця пісня стала резонансною.

Пісенна репертуарна терапія – другий важливий компонент методики. Її суть у свідомому доборі пісень не лише з огляду на технічний рівень учня, а з урахуванням його емоційних потреб. Замість одразу «підіймати настрій», учень має можливість спершу проговорити або прожити через пісню свій поточний стан. Такий підхід дозволяє зняти внутрішню напругу, створити ефект «вивільнення». Далі у процесі роботи з новими піснями відбувається поступовий перехід до стабілізаційного або трансформаційного репертуару.

У практиці особливо ефективними є пісні:

- із простим, але емоційно зарядженим змістом, що дозволяє ідентифікацію з героєм;
- із виразною мелодією, яка не перевантажує, але відкриває можливість вокального розвитку;
- із потенціалом інтерпретації: змін темпу, фактури, динаміки тощо.

Доцільним є створення спостережного щоденника викладача, де фіксуються не технічні, а саме емоційні прояви під час занять. Він може стати інструментом педагогічної рефлексії та, за потреби, основою для міждисциплінарної співпраці з психологом або тьютором.

Усе це можливе лише за умови відповідної педагогічної культури, яка базується на чутливості, етичності, повазі до емоцій дитини. Урок вокалу перестає бути лише технічним тренуванням і перетворюється на простір зустрічі з собою.

Методика також має потенціал у хоровій практиці: колективне співання формує синхронність, емпатію, довіру. У складних умовах (воєнні дії, релокація, травматичні події) саме хорове середовище часто стає ресурсом що підтримує. Груповий спів позитивно впливає як на фізичне, так і на психологічне благополуччя людей із хронічними захворюваннями та без них [3].

У перспективі ця тема потребує міждисциплінарного розвитку. Вона лежить на перетині вокальної педагогіки, психології, музикотерапії та соціальної педагогіки. Можливе створення навчальних модулів для викладачів мистецьких дисциплін з опануванням базових елементів вокальної емоційної діагностики та пісенної терапії. Результати дослідження свідчать про значне зниження тривожності, покращення загального стану здоров'я та психічного благополуччя, зменшення відчуття самотності, покращення стратегій подолання стресу та підвищення рівня резиліентності у підлітків, які брали участь у вокальній терапії [2].

Отже, пісня – це не лише форма естетичного самовираження, а також дзеркало, у якому відбивається внутрішній світ людини. Голос свідчить про стан, потреби, травми, надії. І якщо педагог навчиться чути цей голос, вокальне мистецтво отримає нову гуманістичну силу.

Література

1. Степанова Л. Типові недоліки співу вокалістів-початківців та шляхи їх подолання. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка*. Том 179. № 23 (2023). С. 114–119. URL: <https://visnyk.chnpu.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/231/249> (дата звернення: 27.05.2025).
2. Harmonizing the mind: Exploring the impact of vocal therapy on the mental health and resilience of university music students. *Convergências*. 2024. Vol. 17 (34). URL: https://www.researchgate.net/publication/386282950_Harmonizing_the_mind_Exploring_the_impact_of_vocal_therapy_on_the_mental_health_and_resilience_of_university_music_students. (дата звернення: 27.05.2025).
3. Group singing improves both physical and psychological wellbeing in people with and without chronic health conditions. *Journal of Health Psychology*. 2021. Vol. 26 (9). С. 1278–1290. DOI: <https://doi.org/10.1177/13591053211012778>.

АРТРЕЖИСУРА ШКІЛЬНОГО СВЯТА: МІЖ ЕСТЕТИКОЮ, ТЕРАПІЄЮ І ПЕДАГОГІКОЮ

*Дмитро ЛЄВИТ, доцент кафедри
академічного та естрадного вокалу
Київського столичного університету імені
Бориса Грінченка, Україна*

У сучасному освітньому просторі все активніше формується уявлення про шкільне свято не лише як про розважальний формат, а як про поліфонічний